

انعکاس هویت ملی و مذهبی مترجمان در ترجمهٔ رمان‌های التقاطی: بررسی رمان‌های ترجمه‌شدهٔ فیروزه دوما

کتایون افضلی* (گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه شیخ بهایی، اصفهان، ایران)
هاله افشاری (گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه شیخ بهایی، اصفهان، ایران)

چکیده

با وجود چرخش مطالعات ترجمه از جنبه‌های زبانی به جنبه‌های فرازبانی، کماکان نقش برخی از جنبه‌های فرازبانی همانند نقش هویت مترجم در ترجمه‌های او مورد توجه لازم قرار نگرفته است. با در نظر گرفتن این خلأ، تحقیق حاضر در نظر دارد به بررسی نقش هویت ملی و مذهبی مترجم در ترجمهٔ رمان‌های التقاطی بپردازد. بدین منظور دو رمان التقاطی فیروزه دوما و شش ترجمهٔ موجود از آن بررسی شدند. سپس تغییرات ترجمهٔ لغات، عبارات و جملات دوزبانهٔ به‌کاررفته در رمان بررسی شدند. برای پیدا کردن رابطهٔ بین هویت ملی و مذهبی شخصیت‌های رمان‌ها و راهکارهای به‌کاررفته در آن‌ها، از مدل کلینگر (۲۰۱۴) استفاده شد. نتایج نشان داد که چگونه تغییر قسمت‌های دوزبانه می‌تواند انعکاس‌دهندهٔ هویت ملی و مذهبی مترجم باشد که خود نمایندهٔ هویت ملی و مذهبی جامعه است. یافته‌های این تحقیق می‌تواند در کلاس‌های آموزش ترجمه به‌کار رود.

کلیدواژه‌ها: رمان التقاطی، هویت ملی، هویت مذهبی، هویت مترجم

* نویسنده مسئول k.afzali@shbu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۱/۰۶

۱. مقدمه

رویکردهای نخستین مطالعات ترجمه، توجه خود را به جنبه‌های زبانی ترجمه (کلمه، دستور زبان، سبک نگارش) متون مبدأ و مقصد معطوف می‌داشتند، اما امروزه این مطالعات علاوه بر عوامل زبانی، عوامل فرازبانی را نیز مطمح نظر قرار می‌دهند. طبق نظریه لفور^۱ (۱۹۹۲) در رویکرد جدید، ترجمه نوعی بازنویسی متن مبدأ تلقی می‌شود که تحت تأثیر عواملی همچون ایدئولوژی، بوطیقا^۲ و حامیان مالی ترجمه قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، مترجمان تحت تأثیر عوامل فرامتنی متعددی قرار می‌گیرند. همان‌گونه که دم و زتس^۳ (۲۰۰۹) بیان می‌کنند، گرچه بخش عمده ادبیات امروز توسط مترجمان ترجمه شده، خود مترجمان کمتر مورد مطالعه قرار گرفته‌اند و نقش هویت ملی و مذهبی آن‌ها در آثار ترجمه‌شده‌شان کمتر مورد توجه محققان واقع شده است.

با وجود اینکه هویت واژه‌ای کلیدی در مطالعات فرهنگی بوده، حتی پس از پیدایش چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه، این واژه چندان مورد توجه محققان این رشته قرار نگرفته (ایبرمز و هاگ، ۲۰۰۶) و به‌خصوص به نقش هویت ملی و مذهبی مترجمان در ایران بی‌توجهی شده است. راهبردهای ترجمه به‌کاررفته توسط مترجمان می‌توانند منعکس‌کننده هویت ملی و مذهبی آن‌ها باشند بدین ترتیب که راهبردهای مختلف ترجمه می‌توانند سهم بزرگی در ساختن یا بازسازی هویت ملی و مذهبی افراد جامعه داشته باشند. آن‌ها همچنین می‌توانند هویت‌های جدیدی برای نویسندگان و شخصیت‌های داستان‌ها ایجاد کنند (ایبرمز و هاگ، ۲۰۰۶). دلیل این مدعا این است که هویت، فرهنگ و زبان سه عنصر جدایی‌ناپذیرند (رحیم‌پور، ستوده‌نما و دبیرمقدم، ۱۳۹۵).

-
1. Lefevere
  2. poetics
  3. Dam & Zethsen
  4. Abrams & Hogg

هویت ملی به معنای احساس تعلق است که شخص نسبت به یک ملت یا کشور دارد. عواملی همچون زبان، نشانه‌های ملی، تاریخ یک ملت، فرهنگ، موسیقی و غیره همگی در شکل دادن هویت یک ملت نقش مهمی ایفا می‌کنند (تن^۱، ۲۰۱۲). یکی از مواردی که هویت مترجم می‌تواند در آن نمود پیدا کند و بررسی شود، آثار ادبی بین‌فرهنگی است. دیدگاه مترجمان، اعتقادات و ایدئولوژی‌های آن‌ها که نشئت گرفته از التزامات جامعه و عواملی همچون انتشارات، سیاست، قدرت و حامیان مالی است ممکن است با شخصیت‌ها و راویان رمان‌ها در تضاد باشند. تمیز بین دیدگاه موافق و مخالف به‌خصوص در نوشته‌های بین‌فرهنگی مثل رمان‌های پسااستعماری که در آن‌ها تضاد بین استعمارگران و مستعمران وجود دارد می‌تواند بررسی شود (کرونین^۲، ۲۰۰۶).

ادبیات نوشته‌شده توسط مهاجران نوع دیگری از آثار بین‌فرهنگی محسوب می‌گردند؛ چراکه این آثار، تقابل فرهنگ مهاجران را با فرهنگ جدید به نمایش می‌گذارند و این نویسندگان به‌دلیل مهاجرت به کشور دیگر معمولاً دچار هویت دوگانه یا التقاطی می‌شوند که این هویت دوگانه می‌تواند در استفاده ترکیبی از کلمات زبان مادری خود و زبان کشوری که به آن مهاجرت نموده‌اند، نمود پیدا کند. از آنجایی که مهاجران از فرهنگی به فرهنگ دیگر مهاجرت می‌کنند، سبک نویسندگی آن‌ها در واقع سبک دوزبانه و دوفرهنگی است. استفاده ترکیبی از دو زبان در متون ادبی، معضلاتی را برای مترجمان ایجاد می‌کند (گراتمن^۳، ۲۰۰۶). سؤالی که اینجا مطرح می‌شود این است که وقتی اثر آن‌ها ترجمه می‌شود، چه اتفاقی برای متن می‌افتد. به‌گفته کلینگر^۴ (۲۰۱۴) بسیاری از محققان صرفاً به معضلات زبانی ترجمه توجه نموده‌اند و کمتر در مورد این قضیه تحقیق و تفحص انجام داده‌اند که ترجمه این متون می‌تواند انعکاس‌دهنده هویت ملی و مذهبی مترجم باشد. با توجه به فقدان

-
1. Tan
  2. Cronin
  3. Grutman
  4. Klinger

تحقیق در این زمینه، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر هویت ملی مترجم بر روی راهکارهای به‌کاررفته در ترجمهٔ رمان‌های التقاط یا دوگانه نوشتهٔ فیروزه دوما، نویسندهٔ ایرانی‌آمریکایی، است.

۲. پیشینهٔ پژوهش و چارچوب نظری

۲.۱. سبک نگارش التقاط یا ترکیب دو زبان و دو فرهنگ

با ظهور پدیدهٔ جهانی‌شدن، سبک نگارش نوینی تحت عنوان نگارش التقاطی یا بین‌فرهنگی که مختص نوشته‌های پسااستعماری و مهاجران است به‌وجود آمد. در این آثار ردپای دوزبانگی و دوفرهنگی کاملاً مشهود است. طبق نظریهٔ اشکرافت^۱ (۲۰۰۹) در آثار انگلیسی خلق‌شده توسط دوزبان‌ها تغییر صورت زبانی و فرهنگی به‌وضوح به چشم می‌خورد. تغییر صورت زبانی در این گونه نوشته‌ها خود نوعی ترجمه محسوب می‌شود که در آن هیچ‌گونه زبان مبدأی وجود ندارد. گامال^۲ (۲۰۱۰) معتقد است نویسندگان دوزبان‌ها نه‌تنها راهبردهای بیگانه‌سازی و بومی‌سازی را ترکیب می‌کنند بلکه سبک نگارش آن‌ها ملغمه‌ای از کلمات زبان مبدأ و مقصد است. طبق گفتهٔ او، این سبک ترجمه التقاط فرهنگ‌ها، فضایی را بین زبان مبدأ و مقصد ایجاد می‌کند که زمینهٔ بروز هویت ملی نویسنده را هموار می‌سازد. در این آثار راهبردهایی از قبیل بومی‌سازی، خارجی‌سازی، وامگیری کلمات و اسامی، آداب و رسوم و آداب مکالمه به چشم می‌خورند.

مهاجرت امروزه به یکی از دغدغه‌های حوزهٔ نظریه‌پردازی علوم انسانی تبدیل شده است. در رمان‌های التقاطی که نمونه‌ای از نظام نشانه‌ای فرهنگی‌اند، می‌توان تقابل بین متن فرهنگی غالب با متن فرهنگی مهاجر را مشاهده نمود. در این رابطه نظریه‌پردازان فرهنگی معتقدند که در این تقابل، فرهنگ غالب بر فرهنگ حاشیه فائق می‌آید و در نهایت نویسندهٔ مهاجر مجبور به همانندسازی فرهنگ خود به فرهنگ بیگانه می‌شود. لازم به ذکر است که فرایند همانندسازی تنها فرایند موجود در تجربهٔ

1. Ashcroft

2. Gamal

مهاجرت نیست بلکه نویسنده مهاجر با خواسته‌ای متناقض مواجه است. از طرفی کشور میزبان از نویسنده مهاجر می‌خواهد نه تنها با فرهنگ میزبان همسو شود بلکه درجه‌ای از تفاوت را نیز حفظ نماید. این عمل طبق نظر نجومیان (۲۰۰۷) موجب «پارادوکس همانندی و تفاوت» می‌شود. در این حالت، اثر هنری در هر صورت تحت تأثیر هویت نویسنده قرار می‌گیرد. بنابراین نویسنده مهاجر با هویت دوگانه خود که نه به فرهنگ میزبان تعلق دارد و نه به فرهنگ بومی خود، دست به نگارش می‌زند و به دلیل داشتن هویت چندگانه، خود وارد فضای التقاطی می‌شود که به وی کمک می‌کند اثری نو و خلاق ارائه دهد. از نظر بابا^۱ (۱۹۹۴)، اصطلاح التقاط به ایجاد فرهنگی تلفیقی که از برخورد چند فرهنگ مختلف ایجاد می‌شود، اشاره دارد (شبرنگ، ۲۰۱۹).

رمان‌های خلق‌شده توسط فیروزه دوما از این دسته رمان‌ها محسوب می‌گردند. طبق نقد انجام‌شده بر روی آثار دوما توسط قندهاریون و فرشچی (۲۰۱۷)، دوما در هر دو رمان خود، فرهنگ ایرانی و آمریکایی را در تقابل با هم قرار داده و به همین دلیل از هر دو زبان فارسی و انگلیسی در رمان‌های خود استفاده کرده است. این التقاط زبانی مبین این امر است که او مابین دو جهان فارسی و انگلیسی سرگردان است. وجود دو زبان در گفتمان نویسنده، اطلاعاتی راجع به هویت فرهنگی و جهان‌بینی نویسنده ارائه می‌دهد. فیروزه مرتباً در نوسان بین دو فرهنگ ایرانی و آمریکایی است. این تغییر هویت را می‌توان در تغییر مداوم اسم او از فیروزه به جولی نیز مشاهده نمود. به‌طور کلی گفتمان او نشان‌دهنده کشش او به فرهنگ غرب است. او در رمان‌هایش از تعداد زیادی برندهای آمریکایی، فیلم‌ها و نمایش‌های تلویزیونی، نقل‌قول‌ها، مکان‌ها و شخصیت‌های مشهور آمریکایی نام برده است. این حجم زیاد از مصادیق فرهنگ آمریکایی به‌ندرت در آثار نویسندگان آمریکایی مشاهده می‌شود. بدین‌وسیله او می‌خواهد نشان دهد شهروندی کاملاً آمریکایی است. اما او ملغمه‌ای از فرهنگ ایرانی-آمریکایی دارد. اگرچه سعی می‌کند خود را آمریکایی جلوه دهد، هرگز

---

1. Homi Bhabha

موفق نمی‌شود از ریشه خود فاصله بگیرد. در هر دو رمان، فیروزه دوما دیدگاه منفی نسبت به فرهنگ ایران دارد که این دیدگاه منفی را غالباً با استفاده از دو زبان که در بسیاری از موارد کنایه‌آمیز است ابراز می‌دارد؛ اما مترجمان این نظرات منفی او را در ترجمه مثبت جلوه داده‌اند و بدین ترتیب شخصیت و راوی داستان در ترجمه عوض شده است؛ یعنی شخصیتی که در رمان‌های اصلی، طرفدار فرهنگ آمریکایی است در ترجمه شخصیتی شده که طرفدار فرهنگ ایرانی است (قندهاریون و فرشچی، ۲۰۱۷).

بررسی این گونه آثار، مورد بی‌توجهی واقع شده است و نویسندگان در سراسر دنیا، ادبیات کشور خود را عرصه بروز هویت ملی خود می‌پنداشته‌اند و وفاداری خود را به آن حفظ می‌نموده‌اند.

به دلایل فوق، ادبیات مهاجران در مطالعات ترجمه نیز به‌طور شایان مورد توجه نبوده است (چان^۱، ۲۰۰۲). با آغاز دهه ۱۹۸۰، به دلیل رشد روزافزون پدیده جهانی‌شدن و مهاجرت و نگارش رمان‌های التقاطی، توجه ادیبان و زبان‌شناسان به این دسته از رمان‌ها معطوف شد؛ چراکه این گونه رمان‌ها مبین ابداع و خلاقیت نویسنده محسوب می‌شدند (میلرتز^۲، ۲۰۱۲).

۲.۲. پژوهش‌های انجام‌شده

پژوهش‌های انجام‌شده بر روی ترجمه متون التقاطی، آن را نوعی ترجمه می‌دانند و محققان آن معتقدند با وجود اینکه خود متن مبدأ تک‌زبانه است، متون التقاطی خود نوعی ترجمه محسوب می‌گردند. زوبرگا^۳ (۲۰۰۱) بر این باور است که ترجمه در بر گیرنده عوامل فرهنگی و زبانی زبان‌های مبدأ و مقصد است. از این رو، بر این باورند که التقاط بودن جزء لاینفک ترجمه محسوب می‌شود. توری^۴ (۲۰۱۲) معتقد است

-
1. Chan
  2. Meylaerts
  3. Zauberga
  4. Toury

ترجمه همیشه عناصر زبانی و فرهنگی بیگانه را وارد زبان مقصد می‌کند. رابینسون^۱ (۱۹۹۵) معتقد است پدید آوردن متن التقاطی کاملاً ناخودآگاه بوده و پیدایش آن بستگی به عوامل زبانی و سیاسی-اقتصادی متن مقصد دارد. اما محققانی نظیر شفنز و ادب^۲ (۲۰۰۱) معتقدند التقاطی بودن متن، حاصل تصمیمات آگاهانه و عامدانه مترجم است. به نظر آن‌ها، عوامل سیاسی و ایدئولوژیک نقش بسزایی در این زمینه ایفا می‌کنند.

دسته دیگری از محققان مطالعات ترجمه بر جنبه‌های زبانی رمان‌های التقاط تأکید می‌کنند و راهکارهایی را که مترجمان برای ترجمه متون التقاطی به‌کار برده‌اند، بررسی می‌کنند. در این راستا، لفور (۱۹۹۲) معتقد است در ترجمه این گونه متون بهتر است لغات خارجی همان‌گونه ترجمه نشده باقی بمانند و ترجمه آن‌ها در قلاب ذکر گردد. چان (۲۰۰۷) متون التقاطی و رایج‌ترین راهکارهای استفاده شده در ترجمه آن‌ها را دسته‌بندی نموده است.

دسته دیگری از محققان مطالعات ترجمه، متون التقاطی را عرصه‌ای برای نمایش هویت مترجمان قلمداد نموده‌اند که از دیدگاه روان‌شناسان همان شخصیت است. آن‌ها هویت را با نگاه و تصویر از خود مترادف می‌دانند. اما جامعه‌شناسان هویت را مسئله‌ای اجتماعی می‌پندارند. از نظر دنگ^۳ (۲۰۱۱) هویت تعریف جامعه از زبان، فرهنگ، مذهب و قومیت در جامعه است. در این رابطه، گنتزler^۴ (۲۰۰۸) نقش ترجمه در ساختن هویت ملی کشورهای شمال و جنوب قاره آمریکا را بررسی کرده است. یافته‌های او نشان دادند که ترجمه بر روی هویت سرخپوستان و نگاهشان به خود نقش مهمی بازی کرده و موجب به حاشیه رانده شدن آن‌ها شده است. ونوتی^۵ (۱۹۹۸) محقق دیگری است که به نقش هویت‌سازی ترجمه پرداخته است. او بر این باور است که ترجمه می‌تواند هم هویت فرهنگ بومی را تقویت کند و هم فرهنگ

---

1. Robinson

2. Schäffner & Adab

3. Deng

4. Gentzler

5. Venuti

بومی را با ارائه فرهنگ بیگانه تغییر دهد. به نظر او قدرت هویت‌سازی ترجمه نباید دست‌کم گرفته شود. تن و شایو^۱ (۲۰۰۷) نیز معتقدند ترجمه نقش دوگانه‌ای را در مطالعات بین فرهنگی بازی می‌کند. ترجمه قادر است هویت ملی و مذهبی را تخریب کرده و بازسازی کند. آن‌ها معتقدند که در ترجمه‌ای که از لغات و فرهنگ زبان مقصد استفاده می‌شود، آنچه که تخریب و بازسازی می‌شود هویت فرهنگی زبان مبدأ است و در ترجمه‌ای که از فرهنگ و لغات زبان مبدأ استفاده می‌شود عکس این قضیه صادق است.

در رویکرد نوین مطالعات ترجمه، مترجم فعالی اجتماعی و سیاسی محسوب می‌شود که هویت او را جامعه‌ای که در آن رشد کرده، تعیین می‌کند و این هویت، به نوبه خود بر روی ترجمه آثار او تأثیرگذار خواهد بود. مترجم به ملیت، کشور، طبقه اجتماعی، زبان، جنسیت و مذهب خاصی تعلق دارد که تمام این عوامل بر روی ترجمه او تأثیرگذار خواهند بود.

هویت مذهبی مترجم نیز در این زمینه نقش مهمی بازی می‌کند؛ چراکه اعتقاد مذهبی بر روی ارزش‌ها و الگوهای رفتاری شخص تأثیرگذار خواهند بود (لی^۲، ۲۰۱۴). لی (۲۰۱۴) ترجمه‌های مختلف یک رمان ترجمه‌شده توسط مترجمان مختلف با هویت‌های فرهنگی متفاوت را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که هویت مترجم نقش مهمی در ترجمه او داشته است. او معتقد است هنگام ترجمه، مترجمان تحت تأثیر نگاهشان به فرهنگ خودی و بیگانه قرار می‌گیرند. بنابراین، رمان‌های التقاطی ترجمه‌شده می‌توانند عرصه‌ای قابل توجه برای نمایش هویت ملی و مذهبی مترجم باشند؛ چراکه رمان‌های التقاطی توسط مهاجران نوشته می‌شوند و مهاجران مجبورند یا خود را به فرهنگ جدید وفق دهند یا در برابر آن مقاومت کنند؛ بنابراین هنگامی که تضاد بین فرهنگ خودی و بیگانه پیش می‌آید، هویت می‌تواند خود را بروز دهد.

---

1. Tan & Shao

2. Li

در ایران فرحزاد و احتشامی (۱۳۹۰) رابطه بین ترجمه و هویت را با استفاده از مدل سه گانه اسپوک^۱ (۱۳۹۲) بررسی کرده‌اند. آن‌ها عناصر هویتی را به سه گروه بلاغی، فرهنگی و صامت تقسیم و سپس انعکاس آن‌ها در ترجمه انگلیسی را بررسی کرده‌اند. در همین زمینه، افروز (۱۳۹۵) نیز به مقایسه نقش مترجم بومی و خارجی در ترجمه عناصر فرهنگی در رمان بوف کور پرداخته است. نتیجه نشان داد که مترجم بومی ترجمه دقیق‌تری از عناصر فرهنگی متن ارائه داده است و در نتیجه موجب حفظ هویت ملی در ترجمه شده است.

همان‌طور که ملاحظه شد، مطالعات انجام‌شده در زمینه نقش هویت مترجم در ترجمه بسیار اندک‌اند. از آنجایی که هویت نقش مهمی در ترجمه بازی می‌کند و در ایران هیچ گونه تحقیقی بر روی رمان‌های التقاطی و ارتباط آن با هویت مترجم انجام نشده است، تحقیق حاضر در نظر دارد نقش هویت ملی و مذهبی مترجم را در ترجمه رمان‌های التقاطی بررسی کند.

۳.۲. چارچوب نظری

نظریه کلینگر در خصوص ترکیب دو زبان یا دو فرهنگ است. این نظریه رابطه بین سه سطح متن، داستان و روایت را توصیف می‌کند. از نظر کلینگر استفاده از دو یا چند زبان در یک رمان، بر روی نگرش خواننده در مورد شخصیت پردازشی و راوی داستان تأثیرگذار خواهد بود و باعث می‌شود که خواننده یا طرفدار شخصیت گردد یا در مقابل او قرار گیرد. به نظر او تمام، تغییرات زبانی در متن ترجمه‌شده، بر روی ساختار ذهنی خواننده در مورد شخصیت‌های داستان تأثیر می‌گذارد. طبق نظر او، تغییرات زبانی در متن مقصد می‌تواند تعلق فرهنگی راوی داستان نسبت به هر یک از فرهنگ‌های موجود در داستان یا به عبارت دیگر هویت فرهنگی راوی را مخدوش نماید.

---

1. Spivak

۳. روش پژوهش

۳.۱. رمان‌های بررسی شده

رمان‌های بررسی شده در این پژوهش دو رمان انگلیسی نویسنده ایرانی آمریکایی، فیروزه دوما، و سه ترجمه از هر کدام است. فیروزه دوما این دو رمان را براساس تجارب زندگی خود در آمریکا و ایران، دو مکان با دو فرهنگ متفاوت، نوشته است. رد پای تعامل و تضاد بین دو فرهنگ غرب و شرق در آثار او کاملاً مشهود است. آثار فیروزه دوما در ادبیات مهاجران از شهرت خاصی برخوردار است. کتاب‌های او برنده جوایز ادبی بسیاری در آمریکا شده‌اند. این کتاب‌ها در حال حاضر در مدارس و دانشکده‌های آمریکا به‌عنوان کتاب درسی معرفی می‌گردند.

موضوع کتاب‌های او زندگی خود فیروزه دوما و خانواده‌اش در کشوری با فرهنگ متفاوت از فرهنگ خودشان است. داستان‌ها غالباً در مورد شکل‌گیری رفتار شخصیت‌ها و عکس‌العمل آن‌ها در جامعه غربی می‌باشند. فیروزه هم‌زمان با سفر به آمریکا و مواجهه با فرهنگ متفاوت، دچار هویت دوگانه می‌شود. علاوه بر وجود تضادهای فرهنگی اجتماعی در رمان‌های او، تضاد عناصر زبانی هم در آثار او مشهود است.

رمان *بامزه در فارسی* در لیست کتاب‌های پرفروش نیویورک تایمز و *لوس آنجلس تایمز* قرار گرفته است. این اثر او همچنین کاندید جایزه معتبر *تربر*^۱ شده است. این کتاب، شامل سه بخش است که هر بخش بازگوکننده اتفاقاتی است که برای فیروزه و خانواده‌اش در طی چند دهه از زندگی او در آمریکا اتفاق افتاده است. نویسنده از طیف وسیعی از موضوعات در رمان خود استفاده می‌کند؛ از طعم غذاها گرفته تا مسائل مختلف فرهنگی.

بدون لهجه خندیدن عنوان کتاب دیگری از فیروزه دوما است که این کتاب نیز بازگوکننده تجارب طنز نویسنده هنگام زندگی در آمریکا است. دلیل انتخاب این دو

---

1. Thurber

رمان برای انجام این تحقیق این بود که این دو رمان برنده جوایز ادبی بسیاری شده‌اند و در حال حاضر در دبیرستان‌ها و دانشگاه‌های آمریکا به‌عنوان کتاب درسی، تدریس می‌شوند. دلیل دیگر این که این دو رمان جزو ادبیات مهاجران محسوب می‌گردند و حاوی مثال‌های فراوانی از دوگانگی فرهنگی و زبانی می‌باشند. زبان غالب در این دو رمان انگلیسی است ولی در آن ترکیبی از عناصر فرهنگی و زبانی ایران و آمریکا مشاهده می‌شود.

دوماً به هر دو فرهنگ ایرانی و آمریکایی تعلق دارد. به‌عبارت دیگر، او متعلق به دو جهان متفاوت با اعتقادات مذهبی، ارزش‌ها و نظرات متفاوت است. او در این کتاب‌ها، نظرات و اعتقادات خود را به صورت مستقیم و غیرمستقیم بیان می‌کند. این دو رمان توسط چند مترجم به فارسی ترجمه شده‌اند که سه ترجمه از هر کدام از این کتاب‌ها، مجموعاً شش ترجمه، در تحقیق حاضر بررسی شدند. جدول ۱ نام مترجمان و جزئیات انتشارات کتاب‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. رمان‌های انگلیسی و عنوان‌های ترجمه‌شده آن‌ها به فارسی

STs	مترجم	انتشارات	عنوان ترجمه
Laughing Without an Accent	آرمانوش باباخانی	جمهوری (۱۳۸۹)	بدون لهجه خندیدن
	نقیسه معتکف	هو (۱۳۹۲)	خنده لهجه نداره
	غلامرضا امامی	هرمس (۱۳۹۵)	لبخند بی لهجه
Funny in Farsi	محمد سلیمانی‌نیا	قصه (۱۳۸۷)	عطر سنبل، عطر کاج
	غلامرضا امامی	هرمس (۱۳۹۴)	بامزه در فارسی
	جبریل نعمت‌زاده	هاشمی (۱۳۹۵)	عشق طنز، مشق طنز

۳.۲. روش پژوهش

هدف تحقیق حاضر این است که مشخص کند ایجاد تغییر در ترجمه در سطح لغات، عبارات و جملات زبان مادری به‌کاررفته در رمان‌های التقاطی می‌تواند به آشکارسازی هویت ملی و مذهبی مترجم کمک نماید. علت این قضیه این است که

براساس نظریه کلینگر (۲۰۱۴) تمام تغییرات زبانی در متن ترجمه شده، بر روی ساختار ذهنی خواننده در مورد شخصیت‌های داستان تأثیر می‌گذارد. برای انجام این تحقیق، ابتدا تغییرات ترجمه در همه سطوح (لغات و کلمات، عبارات و جملات) قسمت‌های التقاطی رمان‌های ترجمه شده دوما مشخص شد. بدین منظور، ابتدا رمان‌های انگلیسی و سه ترجمه از هر کدام مطالعه شدند و سپس جهت دسته‌بندی راهکارهای ترجمه به کاررفته در رمان‌ها، از مدل کلینگر (۲۰۱۴) استفاده شد. در پایان مشخص شد که چگونه تغییرات در ترجمه می‌تواند منعکس‌کننده هویت ملی یا مذهبی مترجم باشد.

هدف تحقیق حاضر یافتن پاسخ به دو سؤال زیر بود:

۱. مترجمان رمان‌های التقاطی چه راهکارهایی برای ترجمه قسمت‌های دوزبانه

این گونه رمان‌ها به کار برده‌اند؟

۲. این راهکارها چه چیزی را در مورد هویت ملی و مذهبی مترجم نشان می‌دهد؟

۴. یافته‌ها و بحث

براساس تغییرات انجام شده در ترجمه رمان‌های فیروزه دوما، نقش هویت مترجم در اعمال این تغییرات مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۲ نتایج آماری حاصل از تحلیل راهکارهای به کاررفته توسط مترجمان در ترجمه قسمت‌های تغییر یافته مربوط به مذهب و ملیت را در ترجمه‌های مختلف *Laughing without Accent* نشان می‌دهد:

جدول ۲. راهکارهای استفاده شده توسط مترجمان در ترجمه *Laughing without Accent*

ترجمه امامی	ترجمه معتکف	ترجمه باباخانیاس		تعداد راهکارهای به کاررفته توسط مترجمان
۱	۰	۴	ملی	اضافه کردن
۳	۱	۹	مذهبی	
۱۰	۳	۴	ملی	کم‌رنگ کردن متن اصلی
۱۰	۱۱	۲	مذهبی	
۲۴	۲۷	۴۵	ملی	حذف کردن

تعداد راهکارهای به کاررفته توسط مترجمان	ترجمه باباخانیاس	ترجمه معتکف	ترجمه امامی
مذهبی	۳۸	۳۲	۲۷
ملی	۱	۲	۱
مذهبی	۲	۰	۰

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، حذف کردن قسمت‌هایی از متن اصلی پرتکرارترین راهکار به کاررفته توسط مترجمان است.

جدول ۳ تعداد راهکارهای به کاررفته توسط مترجمان در ترجمه قسمت‌های مربوط به ملیت و مذهب در ترجمه رمان *Funny in Farsi* را نشان می‌دهد.

جدول ۳. فراوانی راهکارهای استفاده‌شده توسط مترجمان در ترجمه *Funny in Farsi*

تعداد راهکارهای به کاررفته توسط مترجمان	ترجمه سلیمانی‌نیا	ترجمه امامی	ترجمه هاشمی
اضافه کردن	ملی	۱	۱
	مذهبی	۱	۲
کم‌رنگ کردن متن اصلی	ملی	۵	۷
	مذهبی	۳	۷
حذف کردن	ملی	۱۳	۲۴
	مذهبی	۸	۲۴
تغییر ضمائر ملکی	ملی	۰	۰
	مذهبی	۰	۰

همان‌گونه که جدول ۳ نشان می‌دهد، راهکار غالب به کاررفته شده در ترجمه قسمت‌های مربوط به ملیت و مذهب در این رمان نیز حذف است.

جدول ۴ مثال‌هایی از راهکارهای به کاررفته در ترجمه قسمت‌های مربوط به ملیت در این رمان‌ها براساس مدل کلینگر را نشان می‌دهد.

جدول ۴. راهکارهای ترجمه به کاررفته در قسمت‌های مربوط به ملیت

توضیحات	راهکار مترجم که منعکس‌کننده هویت ملی است	ترجمه فارسی	جمله انگلیسی
در ترجمه این جمله، مترجم کلمه اسلامی را به متن اصلی اضافه نموده است.	اضافه کردن	شوهر عمه‌ام عبدالله همچنین برای انجام مراسم عقد اسلامی نمایندگی رسمی داشت (امامی، ۱۳۹۴، ص. ۱۵۱).	Uncle Abdullah also officiated at aqd ceremonies (Dumas, 2003, p.147).
در حالی که نویسنده متن اصلی، آبادان را منطقه‌ای خشک و بیابانی معرفی کرده، مترجم گفته که آبادان ما هم زیباست.	کم‌رنگ کردن متن اصلی	خانه بسیار زیبا و بزرگ بود. البته مثل مانهاتان در آمریکا نبود ولی آبادان ما هم زیباست (باباخانیاس، ۱۳۸۹، ص. ۳۸).	This was not as luxurious as it sounds. Abadan, with its desert climate and ubiquitous oil refineries, is not Manhattan (Dumas, 2009, p. 34).
مترجم به جای ترجمه دقیق جمله، صرفاً به اینکه برچسب‌ها توهین‌آمیز بودند، بسنده کرده است.	حذف قسمت‌هایی از جمله	همان افراد برچسب‌هایی توهین‌آمیز خطاب به ایرانیان روی سپر اتومبیل خود می‌چسبانند (معتکف، ۱۳۹۲، ص. ۲۱۳).	Those same people were putting "I play cowboys and Iranians" bumpers stickers on their cars (Dumas, 2009, p. 135).
	اضافه کردن ضمیر ملکی	یکی دیگر از غذاهای مخصوص و معروف ما خوراک زبان است (معتکف، ۱۳۹۲، ص. ۲۲۱).	Another popular specialty is tongue 2009, stew (Dumas, p. 140).
	اضافه کردن ضمیر ملکی	غذاهایشان (امامی، ۱۳۹۵، ص. ۱۶۹)	American cuisine

جدول ۵ راهکارهای به کاررفته در ترجمه قسمت‌های مربوط به مذهب در این

رمان‌ها براساس مدل کلینگر را نشان می‌دهد:

جدول ۵. راهکارهای به کاررفته در ترجمه قسمت‌های مربوط به مذهب

توضیحات	راهکار مترجم	ترجمه فارسی	جمله انگلیسی
مترجم مواردی را به ترجمه اضافه کرده که نشان‌دهنده هویت مذهبی او است.	اضافه کردن	برای برگزاری مراسم لازم است سفره هفت‌سین (هفت چیز که حرف اول آن‌ها با سین شروع می‌شود) را بچینند و اشیای دیگری، مانند آینه که نماد روشنی، تنگ ماهی قرمز بعنوان مظهر تندرستی و تخم مرغ رنگ شده البته مسلمانان در کنار اشیای گفته شده قرآن کریم را که مظهر خیر و برکت و رستگاری است، نیز در داخل سفره قرار می‌دهند «مترجم» می‌گذارند (نعمت‌زاده، ۱۳۹۴، ص. ۱۴۳).	A ceremonial setting called a haftseen, which consists of seven symbols beginning with the sound "s" is displayed along with other meaningful objects like a mirror, colored eggs, and goldfish in a bowl (Dumas, 2003, p. 106).
در این مثال مترجم قسمت‌هایی را به متن اصلی اضافه کرده است. گرچه در متن اصلی نویسنده به این مطلب اشاره کرده که در کتابخانه درس نمی‌خوانده و فقط آنجا برای وقت‌کشی می‌نشسته، در ترجمه، مترجم بیان کرده که او در کتابخانه درس می‌خوانده است. مترجم همچنین با اضافه کردن (به قول خودشان) فاصله خود از فرهنگ آمریکایی را نشان داده است و به جای غذای ایرانی نوشته (غذای ما) و به جای غذاهای	اضافه کردن	در دانشگاه تحصیل می‌کردم و بهترین ساعات فراغتم را در کتابخانه می‌گذراندم، مخصوصاً شنبه‌شب را. همه دانشجویان دیگر به دیسکو یا کافه و رستوران می‌رفتند و خود را در آنجا (به قول خودشان) تقویت می‌کردند و من در کتابخانه چیپس خورده و مطالعه می‌کردم (باباخانیاس، ۱۳۸۹، ص. ۷۳).	I was in college, which was definitely supposed to be the best years of life, and have I sat, on a Saturday night, sneaking a bag of chips in the library (Dumas, 2009, p. 75).

توضیحات	راهکار مترجم	ترجمه فارسی	جمله انگلیسی
آمریکایی نوشته (غذاهایشان).			
در این مثال مترجم با اضافه کردن (به اصطلاح خودشان) فاصله بین خود و فرهنگ آمریکایی را نشان داده است.	اضافه کردن ضمیر ملکی	از سرگرمی‌هایی که آمریکایی‌ها داشتند، برگزار کردن میهمانی‌هایی بود که دخترها و پسرها در آن شرکت می‌کردند. من عاشق ایده، به اصطلاح خودشان، پارتی بودم. اما حتی فکر بودن در جایی که تقریباً همه مست بودند حالم را به هم می‌زد، من می‌خواستم با دیگران صحبت کنم نه این که مست کنم (باباخانیاس، ۱۳۸۹، ص. ۶۲-۶۳).	I loved the idea of the parties, the themes, and the socializing but the allure of a houseful of drunken men eluded me. I wanted conversation, or at least evidence of the possibility of conversation (Dumas, 2009, p. 62)
	حذف قسمت‌های مغایر با مذهب		This is why, in my next life, I am applying to come back as a Swede. I assume that as a Swede, I will be a leggy blonde. Should God get things confused and send me back as a Swede trapped in the body of a Middle Eastern woman, I'll just pretend I'm French (Dumas, 2003, p. 41).

همان‌طور که گفته شد، استفاده از دو یا چند زبان در داستان نمایانگر دیدگاه ایدئولوژیک راوی داستان نسبت به قضایای مختلف است. استفاده از دو یا چند زبان در داستان، می‌تواند جانبداری از شخصیت‌ها و جهان‌بینی آن‌ها را نشان دهد. هر گونه تغییر در ترجمه دوزبانگی در رمان‌ها یا داستان‌ها می‌تواند باعث تغییر جهان‌بینی نویسنده اصلی گردد (کلینگر، ۲۰۱۴). همان‌طور که یافته‌ها نشان داد مترجم می‌تواند از شخصیت و راوی داستان فاصله بگیرد. این تحقیق همچنین نشان داد که مترجمان

نه تنها تحت تأثیر هویت ملی و مذهبی جامعه دست به تغییر در متن اصلی زده بودند، بلکه هویت جمعی جامعه بر روی انتخاب راهکارهای مترجمان تأثیر دارد. مثلاً باباخانیاس با وجود اینکه مترجمی مسیحی است، راهکارهایی که انتخاب کرده بر اساس هویت ملی و مذهبی جامعه ایران است. او با وجود اینکه مسیحی است، تمام قسمت‌های مربوط به نوشیدنی‌های الکلی و گوشت خوک را دستکاری کرده است. البته ترجمه او جانبداری‌اش از هویت مسیحی را نیز نشان می‌دهد. مثال زیر مبین این موضوع است.

From my Iranian palate, the single most disgusting American creation is pork rinds. And no, this has nothing to do with my being Muslim. I like a ham and cheese sandwich as much any descendant of the Mayflower, but deep fried pork skins sound inappropriate for human consumption (Dumas, 2009, p. 142).

تنها غذایی که امتحان نکردم گوشت خوک است. ایرانی‌ها این غذا را نمی‌خورند، زیرا آن را حرام می‌دانند. اما من فقط ساندویچ کالباس با پنیر را دوست دارم (باباخانیاس، ۱۳۸۹، ص. ۱۲۰).

باباخانیاس حتی یک بخش کامل را که در مورد حجاب در ایران است و در آن راوی نظرات منفی خود نسبت به حجاب را بیان می‌کند و آرزو می‌کند که روزی برسد که زنان مجبور به داشتن حجاب نشوند، در ترجمه خود حذف نموده است.

در واقع جامعه‌ای که مترجم در آن به سر می‌برد هویت او را شکل می‌دهد. بسته به شرایط اجتماعی که مترجم در آن به سر می‌برد، هویت او آگاهانه یا ناآگاهانه شکل می‌گیرد. محیط اجتماعی که مترجم در آن به سر می‌برد از لحاظ افراد و انتظارات آن‌ها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی متفاوت‌اند و تمام این عوامل بر روی انتخاب راهکارهای مترجم تأثیر می‌گذارند. لازم به ذکر است که چنانچه مترجمان تغییرات قوق را اعمال نمی‌کردند احتمال این می‌رفت که موفق به دریافت مجوز انتشار نشوند، از این رو در قسمت‌های مختلف این مقاله بارها به این مطلب اشاره شد که هویت ملی و مذهبی مترجم را جامعه‌ای که در آن به سر می‌برد شکل می‌دهد که خود تحت تأثیر عوامل سیاسی و قدرت در آن جامعه قرار دارد. هر مترجمی متعلق به یک ملیت، طبقه اجتماعی خاص، زمان، جنسیت، مذهب و ایدئولوژی خاص است

که تمام این عوامل بر ترجمه او تأثیرگذارند. طبق نظریه تن (۲۰۱۲)، هنگامی که هویت مترجم را توصیف می‌کنیم، در واقع آنچه را او در حین ترجمه انجام می‌دهد، توصیف می‌کنیم. عوامل بسیاری بر روی شکل‌دهی هویت مترجمان تأثیرگذارند. عواملی از قبیل اینکه چه متنی را ترجمه می‌کنند، برای چه مخاطبی و به چه منظوری.

لی (۲۰۱۴) معتقد است هویت شخصی مترجم با فرهنگی که او در آن به سر می‌برد در هم آمیخته است و به‌همین دلیل رمان‌های التقاطی می‌توانند تضاد بین فرهنگ مبدأ و مقصد را نشان دهند. هنگامی که فردی به کشور دیگری مهاجرت می‌کند، مجبور است یا با فرهنگ جدید کنار بیاید یا در برابر آن مقاومت کند. در اکثر موارد مهاجران مجبور می‌شوند هویت فرهنگی اصیل خود را تغییر دهند و با محیط اجتماعی فرهنگی جدید کنار بیایند. وقتی فرصتی برای به‌ترسیم فرهنگ دیگری و فرهنگ خودی پدیدار می‌شود، بحث هویت نمود می‌یابد. در واقع رمان‌های دوما تضاد بین فرهنگ ایرانی و آمریکایی را ترسیم کرده و در این بین کشش نویسنده به فرهنگ غربی را نشان می‌دهد، در حالی که ترجمه این آثار که توسط مترجمانی که در جامعه ایران زندگی می‌کنند و هویت ملی و مذهبی متفاوتی دارند، این جهت را معکوس نموده و نویسنده را طرفدار فرهنگ ایرانی جلوه داده‌اند.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که طبق نظریه کلینگر (۲۰۱۴) ترجمه رمان‌های التقاط می‌تواند عرصه‌ای برای ظهور و بروز هویت مترجمان باشد و مترجمان نمی‌توانند نقش منفعلی در ترجمه داشته باشند.

۵. نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش هویت ملی و مذهبی مترجم در ترجمه رمان‌های التقاطی بود. نتایج نشان داد که مترجمان با اضافه کردن کلمات، عبارات و ضمائر ملکی هویت ملی و مذهبی خود در ترجمه را منعکس نموده‌اند. به‌نظر آریستوا^۱ (۲۰۱۶) هویت فرهنگی مسئله‌ای جامعه‌شناختی است که یا افراد را براساس

1. Aristova

زبان مشترک به هم نزدیک می‌کند یا آن‌ها را از جوامع فرهنگی و اجتماعی خود دور می‌کند. علت اصلی غرابت فرهنگی در جامعه امروز ما جهانی‌شدن و مهاجرت به کشورهای دیگر است. در مورد ادبیات این نکته حائز اهمیت است که نویسندگان دوزبانه که به یک کشور خارجی مهاجرت کرده‌اند، با شرایطی متفاوت که متعلق به دو جامعه زبانی، فرهنگی و ملی مختلف است مواجه می‌شوند. این برخورد فرهنگ‌ها باعث شکل‌گیری هویت‌های دوگانه جدید می‌شود و این هویت متضاد دوگانه در نگارش متون توسط آن‌ها خودش را نشان می‌دهد. جوانب مربوط به هویت یک مسئله جدی در زندگی و نوشته‌های نویسندگان دوزبانه است. آن‌ها مدام در حال حرکت از زبانی به زبان دیگر و فرهنگی به فرهنگ دیگریند و بدین‌علت است که در آثارشان ردپای فرهنگ و زبان مادریشان دیده می‌شود. نتایج نشان داد که ارتباط تنگاتنگی بین استفاده از دو یا چند زبان و شخصیت‌پردازی در رمان‌ها وجود دارد. مخاطبان زبان مقصد انتظارات متفاوتی با مخاطبان زبان مبدأ دارند. این تفاوت‌ها به‌علاوه هویت شخص مترجم، باعث شده مترجمان در متن اصلی تغییراتی را اعمال کنند. نتایج این تحقیق می‌تواند در کلاس‌های آموزش ترجمه استفاده شود و نقش هویت فردی و اجتماعی مترجم می‌تواند در این کلاس‌ها به بحث گذاشته شود. نتایج همچنین می‌تواند توجه دانشجویان مترجمی را به اهمیت نقش استفاده از چند زبان و تأثیر آن در شخصیت‌پردازی سوق دهد. با تحلیل نقش هویت مترجم از طریق راهکارهای ترجمه، می‌توان تصویر جامعه از خود را مشخص نمود و اینکه آیا جامعه تصویری منفی یا مثبت از خود دارد. پژوهش‌های آتی می‌توانند با مطالعه ترجمه‌های گوناگون رمان‌های التقاط در طول تاریخ به بررسی تغییر هویت مترجم در طول دوره‌های متفاوت تاریخی و سیاسی بپردازند. علاوه بر این، افراد علاقمند به این موضوع می‌توانند به بررسی معضل دو یا چندزبانگی در فیلم‌ها بپردازند؛ برای مثال، مشکل دوزبانه بودن شخصیت پوآرو که ترکیبی از انگلیسی و فرانسه است.

کتابنامه

- افروز، م. (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی-تحلیلی نقش مترجمان بومی و غیربومی در حفظ هویت ملی. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۴۹(۱)، ۵۵-۴۱.
- امامی، غ. (۱۳۹۴). *بامزه در فارسی*. تهران: هرمس.
- امامی، غ. (۱۳۹۵). *لبخند بی لهجه*. تهران: هرمس.
- باباخانیاس، آ. (۱۳۹۸). *بدون لهجه خندیدن*. تهران: جمهوری.
- رحیم پور، س.، ستوده‌نما، ا. و دبیرمقدم، م. (۱۳۹۵). بررسی هویت محقق در مقالات زبان‌شناسی کاربردی با روش‌شناسی ترکیبی. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۴۹(۳)، ۲۱-۱.
- سلیمانی‌نیا، م. (۱۳۸۷). *عطر سنبل، عطر کاج*. تهران: چشمه.
- شب‌رنگ، ه. (۱۳۹۸). آفرینش هنرمند مهاجر در فضای التقاطی: تعامل نشانه‌های فرهنگی. *نقد زبان و ادبیات خارجی*، ۱۶(۲۲)، ۱۱۷-۱۰۰.
- عظیمی، ص. (۱۳۹۳). شکستن قاب آینه زبان استعمار: نقد و بررسی نگرش مینا الکساندر به بازسازی خویشتن در فضای زبانی. *مطالعات زبان و ترجمه*، ۴۷(۳)، ۲۴-۱.
- فرحزاد، ف.، و احتشامی، ث. (۱۳۹۰). *هویت در ترجمه*. *مطالعات ترجمه*، ۹(۳۵)، ۵۶-۴۵.
- معتکف، ن. (۱۳۹۲). *خنده لهجه نداره*. تهران: هو.
- نعمت‌زاده، ج. (۱۳۹۴). *عشق طنز، مشق طنز*. تهران: هاشمی.

- Abrams, D., & Hogg, M. A. (2006). *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. London, England: Routledge.
- Ashcroft, B. (2009). *Caliban's voice: The transformation of English in postcolonial literatures*. London, England: Routledge.
- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. London, England: Routledge.
- Chan, T. H. (2002). Translating bilinguality: Theorizing translation in the post-Babelian era. *The Translator*, 8(1), 49-72.
- Cronin, M. (2006). *Translation and identity*. London and New York: Routledge.
- Dam, H. V., & Zethsen, K. K. (2009). Translation studies: Focus on the translator. *Hermes Journal of Language and Communication Studies*, 42(1), 7-12.
- Deng, F. M. (2011). *War of visions: Conflict of identities in the Sudan*. Washington, DC: Brookings.
- Dumas, F. (2003). *Funny in Farsi: A memoir of growing up Iranian in America*. New York, NY: Random House.
- Dumas, F. (2009). *Laughing without an accent: Adventures of an Iranian American, at home and abroad*. New York, NY: Random House.

- Gamal, A. (2012). Postcolonial translation as transformation: Ahdaf Soueif's I think of you. *The Translator*, 18(1), 101-118.
- Gentzler, E. (2008). *Translation and identity in the Americas: New directions translation theory*. London and New York: Routledge.
- Ghandeharion, A., & Farshi, S. S. (2017). Homi Bhabha and Iranian-American literature of diaspora: Is Firoozeh Dumas's *funny in Farsi* postcolonially Funny?. *Forum for World Literature Studies*, 9(3), 489-504.
- Grutman, R. (2006). Refraction and recognition: Literary multilingualism in translation. *Target. International Journal of Translation Studies*, 18(1), 17-47.
- Grutman, R. (2009). Multilingualism. In M. Baker & G. Saldana (Eds.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 182-186). London, England: Routledge.
- Klinger, S. (2014). *Translation and linguistic hybridity: Constructing world-view*.
- Lefevere, A. (1992). *Translation, History, Culture*. London and New York: Routledge.
- Li, Q. (2014). The influence of translators' cultural identity on the translation of Lunyu. *International Journal of English Linguistics*, 4(5), 130-137. London, England: Routledge.
- Meylaerts, R. (2012). Multilingualism as a challenge for translation studies. In C. Millan & F. Bartrina (Eds.), *Routledge handbook of translation studies* (pp. 519-533). London, England: Routledge.
- Robinson, D. (1995). *The translator's habit*. London, England: Routledge.
- Schäffner, C., & Adab, B. (1997). Translation as intercultural communication-contact as conflict. In M. Snell-Hornby, Z. Jettmarova, & K. Kaindl (Eds.), *Translation as intercultural communication* (pp. 235-238). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Tan, Z. (2012). The translator's identity as perceived through metaphors. *Across Languages and Cultures*, 13(1), 13-32.
- Tan, Z., & Shao, L. (2007). *Translation and the relativity of cultural identities*. *Neohelicon*, 34(1), 197-216.
- Toury, G. (2012). *Descriptive Translation Studies and beyond: Revised edition*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
- Venuti, L. (1998). *The scandals of translation: Towards an ethics of difference*. New York: Routledge.
- York, NY: Random House.
- Zauberga, I. (2001). Discourse interference in translation. *Across Languages and Cultures*, 2(2), 265-276.

درباره نویسندگان

کتایون افضلی استادیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه شیخ بهایی است. پژوهش‌های ایشان بیشتر در حوزه تحلیل انتقادی گفتمان است.

هاله افشاری فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی از دانشگاه شیخ بهایی است. حوزه پژوهشی مورد علاقه ایشان مطالعه ترجمه آثار ادبی است.